

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 2, letnik XVI.
april 2017

Vsebina

<i>Gregor Jevšček:</i>	Pregled stalnih razpisov EU –1. del	3
<i>Gregor Jevšček:</i>	Ali je folklorna prireditev le dogodek ali kaj več?	4
<i>Vasja Samec:</i>	Kaj je folklor?	6
<i>Miranda Novak:</i>	Kaj so nam zapustili na Krasu	7
<i>Elizabeta Tome:</i>	Dan otroških folklornih skupin	9
<i>Alenka Klemenčič:</i>	Folklorni festival Folkart 2017	10
	Napoved prihajajočih dogodkov	11
<i>Arhiv Narodnega doma Maribor:</i>	FS iz Bocvane prihaja letos na Folkart	12
<i>foto: Elizabeta Tome:</i>	Dan otroških folklornih skupin	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:
glavna urednica mag. Janja Ravnikar
član Božidar Fabjan

Prispevke pošiljajte na: [janja.ravnikar\(at\)gmail.com](mailto:janja.ravnikar(at)gmail.com)

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Brdo pri Kranju. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske XI.

Pregled stalnih razpisov EU – 1. del

S tem člankom vas želim obvestiti in spodbuditi k prijavi na različne razpise, ki jih objavlja EU in so periodični. Navaditi se namreč moramo, da so občinski razpisi ter drugi razpisi Slovenije zelo omejeni s sredstvi in nikakor ne zagotavljajo potreb kulturnih društev. Opazamo tudi, da so razpisi že nekaj časa le še projektne, rednega dela oz. delovanja pa drugi razpisi, razen občinskih, ne pokrivajo. Zato se je potrebno vse bolj osredotočati na projektno delo. Tudi nekatere svoje redne aktivnosti lahko opredelite kot projektno delo in jih na ta način izvedete v sklopu projektne aktivnosti. Nekateri razpisi, na katere se lahko prijavite in imajo letno več rokov, so:

Erasmus + Mladi v akciji

Razpisi so namenjeni mladim med 16. in 30. letom starosti, skupno pa jim je to, da morajo biti mednarodni, torej, da mora v njih sodelovati več organizacij iz več držav. Razpisuje jih slovenska nacionalna agencija Zavod MOVIT. Med njimi so za folklorne skupine zanimivi naslednji:

Mladinske izmenjave: Aktivnost poteka tako, da gre skupina mladih k partnerski organizaciji v projektu v drugo državo. Partnerjev je lahko v projektu več. Izmenjava traja teden dni in v tem času mladi delajo na neki skupni tematiki. Med temi je kultura oz. medkulturno sodelovanje zelo pomembno. Pri teh razpisih je zelo dobro to, da prejme prijavitelj finančna sredstva vnaprej in jih tako ni potrebno zalagati vnaprej. Prijavnih rokov je več, delavnice pa potekajo v Ljubljani. Torej je to zelo primeren razpis za prvo sodelovanje in nabiranje izkušenj v Evropskih projektih. Projekti so sofinancirani pavšalno, tako, da prejmete praktično 100% vrednosti projekta. Bolj napredni razpisi za bolj izkušene organizacije v tej tematiki so *Strateška partnerstva – Transnacionalne mladinske pobude*.

Kontakt in informacije www.movit.si

CLLD

Razpisi CLLD so razpisi slovenskih Lokalnih akcijskih skupin (LAS). Lokalne akcijske skupine so razporejene po razvojnih regijah, tako

da se morate najprej pozanimati, v kateri Lokalni akcijski skupini ste. Seznam LAS-ov lahko najdete na spletni strani www.razvoj-podezelja.si. Glede na to, da so razpisi precej zahtevni, priporočam, da se projektov udeležite kot partnerji. Pri LAS se pozanimajte, katera tematska področja so aktualna in kako lahko sodelujete. Delavnice potekajo lokalno po celotni Sloveniji. Problem pri teh razpisih je, da morate sredstva najprej zalagati, potem, po izvedbi projekta, pa jih dobite povrnjena. Projekti so sofinancirani do 80%. Kot društva lahko uveljavljate tudi delo v naravi.

Kontakt in informacije: www.razvoj-podezelja.si

Gregor Jevšček, predsednik ZLTSS

Ali je folklorna prireditev le dogodek ali kaj več? Primer Jurjevanja v Beli krajini

Svoje razmišljanje naj začnem s tem, ali je letni koncert folklorne skupine, nastop na festivalu ali organizacija folklornega festivala le eden izmed vrste dogodkov ali kaj več. Sam verjamem, da nikakor le dogodek ampak mnogo, mnogo več. Organizatorji se moramo pri tem vprašati, kaj delamo in kaj pri tem obiskovalcem sporočamo? Kaj je tisto sporočilo obiskovalcem, ki ga želimo posredovati in na kakšen način ga posredujemo? Trdno verjamem, da z našim delom izobražujemo oziroma delamo to, čemur Evropa reče 'audience development'. Torej razvoj, izobraževanje, vzgajanje občinstva. In to je vse bolj pomembna točka, na katero stavi EU. Eden večjih dosežkov v Sloveniji je bil že, da smo v devetdesetih letih na državnih proslavah pričeli z vzgajanjem občinstva, da se na državno himno ne ploska. Tako je tudi z organizacijo dogodka. Ta lahko pomembno vpliva na razvoj določenega kraja ali dela mesta. Predvsem pa vpliva na percepcijo obiskovalcev in organizatorjev prireditev, da nek kraj spoznajo v drugačni luči, da ulica ni le za

avtomobile, da parkirišče ni le za parkiranje, ampak je lahko prvovrstni prireditveni prostor.

Sam kot organizator folklornega festivala menim, da je zelo pomembno, da občinstvo spozna, kar vidi na odru. Da ne vidi samo, da skupina pride na oder, odpleše in odide z odra. Torej da občinstvo spozna, kaj predstavljajo kostumi folklorne skupine. O čem skupina poje. Kaj prikazujejo koreografije. Ali je prikazan način življenja, plesi, pesmi in glasba delavskega ali kmečkega stanu, srednjega ali bogatega sloja, mestnega ali ruralnega okolja. Vse to je potrebno obiskovalcem sporočiti ali preko napovedovalca ali z 'gledališkim listom' ali pa preko predhodnega spoznavanja skupine. Sami v ta namen organiziramo tudi večer s tujimi folklornimi skupinami, kjer obiskovalci spoznajo deželo, šege in navade, kostume, inštrumente in druge zanimivosti, ki jih bodo kasneje videli tudi na odru. Prav tako kot obiskovalce izobražujemo ob spoznavanju kulture, jih izobražujemo v dojemanju določenih prostorov v mestu.

Naredimo še korak dalje v celostnem razvoju nekega kraja. Koliko lahko folklorni festival pripomore k revitalizaciji degradiranega starega mestnega jedra? Izkušnje Jurjevanja kažejo, da veliko. Z možnostjo zaprtja starega mestnega jedra za promet je bilo Jurjevanje prva prireditev, ki je vrnila mesto ljudem. Torej na parkiriščih in ulicah ni bilo več avtomobilov, temveč se je tam odvijal program. Odri so zasedli trge, ulice so postale zopet igrišče za otroke. V primeru Jurjevanja je selitev iz bližnje Jurjevanjske drage, naravnega prizorišča, v staro mestno jedro povzročila kar nekaj negotovanja. Vendar dejstvo je, da so se različne folklorne manifestacije ob prelomu stoletja in pred I. svetovno vojno že dogajale v starem mestnem jedru. Prav tako so bile najpomembnejše prireditve vedno v mestu na najpomembnejšem oz. osrednjem trgu. Jurjevanje se je torej po dolgih letih vrnilo na prvotno prizorišče folklornih manifestacij. Pomembno je, da so temu zgledu sledile tudi druge večje prireditve, ki jih organizira občina in mladinski sektor. Staro mestno jedro je tako večkrat zaprto za ves promet, ulice so bolj žive, obiskovalcev je več.

Gregor Jevšček, predsednik ZLTSS

Kaj je folklor?

Kaj je FOLKLOR? Takšno je bilo pozdravno vprašanje na prvem posvetu ocenjevalcev ali selektorjev slovenskega »folklorizma«. Pa smo dobili materiale za pisati, pa smo se razdelili na skupine; ta stari posebej, srednji posebej in novi posebej. Modrovali smo, čeprav je bilo vsem jasno, kaj se želi izvedeti in ali smo si pri tem kolikor toliko enotni. Rezultati so pokazali, da je vsem jasno, kaj to je, da pa imamo različne »malarje«, prioritete, izkušnje in prepričanja.

Pred leti je ob Bojanu nastala ocenjevalna kategorizacija od 6 do 10 za vsak pojem celovitega nastopa. Dobro in uporabno, a spet nimamo istih vatlov. So skupine, ki se pritožujejo nad načini nekaterih ocenjevalcev, a jih drugi na drugih področjih hvalijo, in so vaditelji ali mentorji, ki si opise ocenjevalnih kategorij natančno preberejo in tudi zapomnijo, še več pa je žal takšnih, ki tega ne upoštevajo in se na koncu čudijo oceni.

Kaj pa Bela Krizantema? Je bil šok številka 2. Zanimivo, v skoraj podobni zasedbi smo sedeli leto dni prej na zadnjem posvetu v Kočevju, če se ne motim. Takrat je bilo kar precej intenzivnega govorjenja in pripravljenega sistema bodočega ocenjevanja, ki bo podpiral in favoriziral sodobnost, novitete, odrske prepričljivosti in perfekcije ter, ne nazadnje, zadovoljevanje občinstva. Saj vendar za to v prvi vrsti delujemo, ali ne?

Tu pa smo nedorečeni, že leta nimamo hrabrosti, da opredelimo, kam katera skupina spada: v »avtentiko«, reprodukcijo, rekonstrukcijo ali stilizacijo. To so znane kategorizacije, ki imajo dorečena pravila, namen delovanja in način poustvarjanja. Tako so nekoč bile razvrščene in ocenjevane skupine na festivalu v Zakopanih in tak način je zame dober.

In se je pojavila neka veteranska skupina KUD Študent, »Bela Krizantema«, ki si je drznila še nedogovorjeno prehiteti ter se je na revijah sredi Štajerske in Prekmurja pojavila s sodobno, vsakodnevno človeško navado: nakupovanjem s popusti.

Pa smo tam: kaj je folklor? Saj to je vendar način življenja prebivalstva v nekem obdobju. A danes ni obdobje?

Vasja Samec, član strokovnega sveta ZLTSS

Kaj so nam zapustili na Krasu

Kulturno društvo Kraški šopek Sežana je bilo ustanovljeno 6. februarja 2006 v Sežani, kjer deluje še danes. V začetku aprila istega leta je v društvu začela delovati folklorna skupina, s katero je začela plesati Mirjam Štrukelj, kasneje je delo prevzel Andrej Butina, ki je folklorno skupino vodil do leta 2011. Po tem letu je vodenje sprejela Neda Lah. V veliko pomoč ji je bila znana folkloristka Neva Trampuš, ki živi v Velenju, sicer po rodu Sežančanka. Na vajah se redno srečujejo v vaških prostorih v Krepljah, kjer pridno vadijo korake in odrske postavitve.

Vedno ni bilo lahko. V začetku je bilo malo plesalcev, ni bilo godca, prostor za vaje je bil enkrat v Osnovni šoli Sežana, drugič v vaškem domu v Štorjah, tretjič v Kosovelovem domu. Na vaje so prihajali trije pari ali še to ne. Kljub temu so vztrajali in iskali nove plesalce. Počasi so se vključevali v skupino plesalci iz domala celotnega (italijanskega in slovenskega) Krasa. Danes prihajajo na vaje tudi iz vasi, nekaj deset kilometrov oddaljenih od Sežane. Danes skupina šteje 51 članov, od tega 42 aktivnih. Plesni repertoar skupine je vezan na Kras.

Ko so ustanovili društvo, jim je bilo v začetku vodilo predvsem to, da ljudem predstavijo svojo oblačilno dediščino, na katero so ponosni. Ples, s katerim so se začeli predstavljati, jim ni bil dovolj, zato se je med članicami društva porodila zamisel, da ustanovijo skupino pevk, ki bi prepevale ljudske pesmi. V začetku so začele prepevati same, brez umetniške vodje ter kmalu ugotovile, da tako ne gre. Medse so povabile Andrejo Gerželj Breščič, da jim strokovno pomaga. Kasneje jih je vodila še Katarina Šetinc, danes jih zopet vodi Andreja. Pevke so se udeležile kar nekaj seminarjev za ljudsko pesem, ki jih je organiziral JSKD. Uspešno so se predstavile tako doma kot v tujini. Pesmi, ki jih pojejo, so izbrane z ljubeznijo do Krasa, saj so bile v preteklosti pete po kraških vaseh in želja pevk je, da se to ohrani tudi bodočim rodovom. Posnele so tudi zgoščenko, na kateri so posnetki ljubezenskih, svatovskih, baladnih, mrliških pesmi in kolednic.

V društvu Kraški šopek igrajo trije godci. Bas ali kontrabas z lokom igra Ivan Bortolato, diatonično harmoniko Rado Andolšek in violino Darjo Berginc. Godci se redno tedensko srečujejo na vajah, kjer igrajo viže, ki so jih včasih igrali naši dedje. Vaje potekajo največkrat skupaj s plesalci, pred samostojnimi nastopi pa vadijo sami. Večinoma

spremljajo nastope plesne skupine, nekaj pa imajo tudi samostojnih. Njihov spored obsega starejše izvirne viže iz naše bližnje okolice.

Otroška folklorna skupina Bubci s Krasa deluje v okviru KD Kraški šopek Sežana. Načrtno je začela delovati v šolskem letu 2008/2009. Otroci so se vanjo vključili zaradi lastne želje, starši so jih pri tem spodbujali, saj se večinoma vsi zavedajo pomena ohranjanja kulturne dediščine. Vključujejo plesne igre, plese in pesmi, ki so jih otroci sposobni usvojiti, v njih uživati in jih predstaviti kot odrsko postavitev tudi ostalim. Plesi so izbrani glede na zahtevnost korakov in ritma, pesmi pa glede na tonski obseg in dolžino. Mentorica je Miranda Novak.

Da bi bilo delo kakovostno, nastopi pa prepričljivi, društvo že od začetka delovanja sodeluje z JSKD OI Sežana. Člani društva so se udeležili izobraževanj in tako so si pridobili ustrezna znanja o odrskih postavitvah. Društvo vsakoletno sodeluje na srečanjih folklornikov, kjer strokovno poustvarjajo izročilo.

Kulturno društvo Kraški šopek Sežana je član ZLTSS. Kot pravi ambasador Slovenije in Krasa so prepotovali precejšen del Evrope (Avstrija, Italija, Francija, Anglija, Hrvaška). Tesne prijateljske stike je društvo navezalo z nekaterimi kulturnimi društvi in folklornimi skupinami, s katerimi se pogosto srečujejo na festivalih in vzajemnih gostovanjih.

Prireditev ob 10. obletnici delovanja društva marca lani je spremljala razstava »Kaj so nam zapustili na Krasu« Obiskovalci so lahko občudovali filigransko izvezene motive na pečah in naramnih rutah. Ko so izdelovalke novih oblačil temeljito proučile materiale, načine izdelave in motive na starih oblačilih, so napravile povsem zveste kopije, tako da jih lahko s ponosom imenujemo "novi originali". Na razstavi so bili predstavljeni stari kosi oblačil, ob njih pa novi originali. Ob otvoritvi razstave je gospa Marta Košuta, velika poznavalka tržaških narodnih noš, povedala: "Take unikatne umetnine lahko naredijo le tisti, ki sta se jim v srcu nakopičila ljubezen in bolečina." Razstavljeni ekspanati niso le obrtniško delo šivilj, to je poezija ljudske ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, je v tkanino izvezena pripadnost slovenstvu in je pokončnost nacionalne opredelitve, ki jo v današnjem času lahko Slovenci izražajo le z jezikom, literaturo in kulturo.

Miranda Novak

Dan otroških folklornih skupin

Projekt izmenjave otroških skupin, o katerem smo pisali že v Biltenu št. 4, letnik XV, se je nadaljeval 30. 11. 2016 v organizaciji Folklorne skupine Emona iz Ljubljane. Kot smo našim mladim folklornikom obljubili, smo srečanje pripravili v naši, ljubljanski regiji. Pri pripravi dogodka smo sledili ideji, da je potrebno otrokom pripraviti zanimiv, pester in poučen program. Želeli smo, da mladi zaplešejo – pokažejo kaj znajo, se hkrati še poučijo o lokalni kulturni dediščini in spoznajo del Slovenije, kjer nastopajo, kar smo tudi storili. Na folklornem dnevu so se tako srečali, nastopali in zabavali FS Ivan Navratil, FS Podkuca in gostiteljica FS Emona.

Pri otroških skupinah ni problem program, saj ga imajo vse otroške skupine dovolj, pač pa najti primeren prostor in dovolj publike, da se naši folklorniki predstavijo. Ker smo želeli, da se predstavijo vrstnikom, smo program, ki so ga pripravili, ponudili osnovnim šolam. Naši ponudbi se je odzvala Osnovna šola z Doba pri Domžalah. Nastop mladih godcev in plesalcev je pri vrstnikih na OŠ Dob izzval veliko zanimanja in navdušenja. Pripravili smo kar 45 minut programa. Vsi smo bili zadovoljni, tudi otroci na OŠ, ker so videli in izvedeli nekaj novega o glasbi, plesu, ljudskem izročilu, kostumih, običajih in o kulturni dediščini svojih prababic in babic.

Po končanem nastopu smo si v Domžalah ogledali Slamnikarski muzej, kjer smo izvedeli, kako so delali slamnike, kaj za to vse potrebuješ in kako se jih dela. V muzeju so nam pokazali tudi, kako se naredi slamnik. Vsi pridni obiskovalci so v dar dobili pravo slamnikarsko zapestnico. Pot nas je potem peljala še do Menačenkove domačije, ki je značilna kmečko-obrtniška hiša. Zgradili so jo leta 1898, v njej pa danes deluje etnološki muzej. Nadaljevali smo v Ljubljano, v OŠ Oskarja Kovačiča. Tam so nas pričakale prave pripovedovalke povesti. Razdelili smo se na mlajše in starejše otroke in povesti so stekle. Ste to že kdaj poskusili? Zelo zanimivo je poslušati povesti. Vsi smo jim z veseljem prisluhnili: mlajši, ker jih še niso slišali, starejši, ker so jih spomnile na rosna otroška leta ali pa zgolj zato, ker jih še niso slišali. Ker je bila v prednovoletnem času Ljubljana okrašena, tega seveda nismo smeli

zamuditi. Odpravili smo se na sprehod po mestu, si malo ogledali sejem, okrašeno Ljubljano in jo mahnili proti stari elektrarni. To je bila naša zadnja zanimiva točka. Pa ne sama stavba, ampak tudi predstava v njej. Za mlade folklornike smo pripravili še nastop cirkusa v zraku. To je predstava, kjer se dekleta vzpenjajo na svilnate vrvi, spuščajo in »plešejo« v zraku.

Dan je bil nabito poln z dogodki, novimi spoznanji in znanji. Vsi smo bili konec dneva veseli: otroci, ker so se imeli lepo, in me organizatorke (Helena, Mateja in Elizabeta), ker je vse teklo, kot smo si zamislile in smo dan srečno pripeljale h koncu. Na srečanju folklornih skupin je tako iz 3 FS sodelovalo 64 otrok in 7 spremljevalcev. Obljubili smo si, da se naslednjic srečamo v Kranju.

Elizabeta Tome, FS Emona

Folklorni festival Folkart 2017
Maribor, 27. 6. – 1. 7. 2017

Mariborski mednarodni folklorni festival FOLKART, ki je polnovreden član svetovnega nevladnega združenja CIOFF® že polnih 28 let, je v letu 2013 doživel posebno čast; deloval je pod častnim pokroviteljstvom generalne direktorice UNESCO Irine Bokove, in sicer v luči 10. obletnice konvencije o nesnovni kulturni dediščini. FOLKART je to čast doživel kot prvi folklorni festival na svetu sploh.

FOLKART bo v letošnjem letu mesto Maribor že devetindvajsetič zapored spremenil v pisano in veselja polno folklorno središče. Organizatorji že delamo s polno paro in ustvarjamo program, ki bo festivalu ter vsem ljubiteljem folklore v ponos. S preverjenimi organizacijskimi veščinami ter tudi z nekaj sreče bomo v Maribor, prav tako pa v ostale slovenske kraje, ki s Folkartom sodelujejo že vrsto let, tudi v letu 2017 pripeljali folklorne skupine z vsega sveta.

Med 27. junijem in 1. julijem 2017 bodo folklorno dogajanje v Mariboru na FOLKARTU spisale naslednje skupine: Slovenija, Bocvana, Bolgarija, Hrvaška, Južna Koreja, Kuba in Peru. Tako kot vsako leto bo kvaliteten in raznolik folklorni festival privabil množice ljubiteljev tovrstne umetnosti iz vse Slovenije ter tudi iz sosednjih držav. Program smo sestavili v duhu priprav za leto 2018, ko bo FOLKART praznoval častitljivih 30 let. Mirno lahko trdimo, da se bo »ogrevanje« za velik jubilej pričelo že v letošnjem letu. Iskreno vabljeni vsi zvesti privrženci svetovne ljudske tradicije!

Alenka Klemenčič, producentka Folkarta

Napoved ostalih prihajajočih dogodkov

Kulturno društvo »Folklor Cerklje« v soboto, 22. aprila 2017 prireja jubilejni 10. večer folklore. Poleg domače skupine bodo nastopali še gostje iz Kaštelov pri Splitu, veterani folklornega društva Kres ter Rožanski fantiči.

Međimursko folklorno društvo Ljubljana prireja dne 27. maja 2017 5. mednarodni festival folklore *Črnuče 2017*. Ob 16. uri se prične povorka, ob 18. uri kulturni program v Kulturnem domu Črnuče. Nastopajo slovenske, hrvaške in madžarske folklorne skupine. V spremljevalnem delu festivala bo potekala razstava oblačilne dediščine in ročnih del ter degustacija.

Jurjevanje v Beli krajini bo potekalo med 21. in 25. junijem 2017 v Črnomlju.

FS Tine Rožanc vabi na letni koncert, ki bo dne 24. junija 2017 v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

AFS Študent Maribor organizira 53. celovečerni koncert z naslovom »Revolucija srca«, ki bo dne 24. junija 2017 ob 19.30. uri v Veliki dvorani SNG Maribor.

FS iz Bocvane prihaja letos na Folkart (*arhiv Narodnega doma Maribor*)

Dan otroških folklornih skupin (*foto: Elizabeta Tome*)